

De toekomst dragen –

Die Zukunft tragen

De Duits-Nederlandse sculpturen-weg van station Sutthausen naar gedenkplaats Augustaschacht.

■ De sculpturen van Truus Menger, de kunstobjecten van Volker Johannes Trieb en de citaten van Erich Maria Remarque moeten de overlevenden van de ramp uit de 19de eeuw en de bezoekers uit deze tijd erop wijzen dat een weg van hoop naar een »betere wereld« (Erich Maria Remarque) gevormd wordt door herinneringen. Deze weg is tevens een waarschuwing voor nieuwe terreur en nieuwe barbaarsheid.

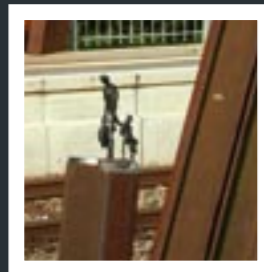
■ De »Via Dolorosa« noemde Erich Maria Remarque (1898–1970) in zijn laatste roman »Schimmen in het paradijs«, een weg die voert naar ballingschap voor van hun rechten beroofde en gemartelde mensen en mensen die uit hun geboorteplaats zijn gedreven onder de Europese dictaturen, met name het Nationaal Socialistische Duitse Rijk en bezette landen in de Tweede Wereldoorlog.

■ Truus Menger (*1923) was, voordat zij beeldhouwster werd, een verzetstrijdster tegen de terreur en de Duitse bezetting in Nederland van 1941 tot 1945. In een gedicht klaagt zij over de wereldgemeenschap: »Wereldgeweten, jij bent een schandvlek«.

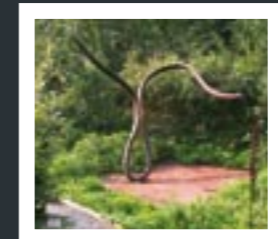
■ Volker Johannes Trieb (*1966) werkte bij deze »stations-weg« aan de toenadering tussen de voor- en de naoorlogse generaties en aan ontmoetingen tussen voormalige vijanden en nieuwe vrienden, door via kunst een aanspraak te doen op de gemeenschappelijke menslievendheid die bij allen aanwezig was. Hij waarschuwt met »Noli me tangere« (»Raak mij niet aan«) op onnavolgbare wijze elk afzonderlijk mens en zijn recht op individualiteit voor elke mogelijke bedreiging door uitingen van macht en dwang.

1 Naar de trein

»De zwarte angst van de tijd«,
E. M. Remarque 1954

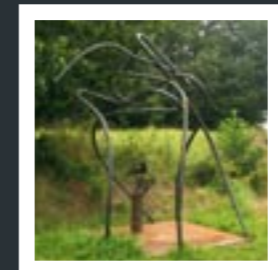
- 1–6 posities van sculpturen
- 7 Gedenkstätte Augustaschacht, Zur Hügelschlucht 4 www.augustaschacht.de
- 8 Haus Ohrbeck, Am Boberg 10 www.haus-ohrbeck.de
- 9 Atelier Trieb, Am Sutthausener Bahnhof 5b www.atelier-trieb.de
- 10 station Sutthausen
- ..... sculpturen-weg (ca. 7 km)
- — weg Augustaschacht naar Haus Ohrbeck (ca. 1,5 km)
- — voetpad

2 Gevallen strijder in doodsangst
(Gut Sutthausen im Bauerngarten)
»Het avondrood van de civilisatie«,
E. M. Remarque 1946

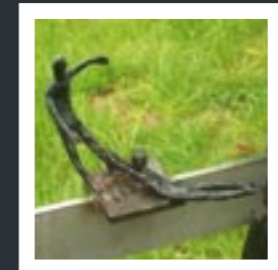
3 De Idealisten
»De uitzichtloosheid van het verstand«, E. M. Remarque 1953
»Het lege vaandel van mensenrechten«, E. M. Remarque 1946
»de fanatieke profeten, die de liefde met de zwaard aangaan«
E. M. Remarque 1956

4 Fantasie
»...op regenbogen gaan? –
Wie kan dat? – niemand!
Maar het is genoeg, als men
verlangens heeft«,
E. M. Remarque 1956

5 De vrouwen van Ravensbrück
»Het nalatenschap van de doden
heet niet: wraak – het heet: niet
weer«, E. M. Remarque 1931

6 Jouw redding
»Wij willen nog één keer beginnen
met in het leven te geloven«,
E. M. Remarque 1931

Foto's van de sculpturen: Mirko Heisig; Tekst van de sculpturen-weg: brochure »20 Jahre Erich Maria Remarque Gesellschaft«; Vertaald door Alena Fazlic, ambassadrice Haarlem

Mensen en geschiedenis ontmoeten

Gedenkplaats Augustaschacht

Verleden en toekomst verbinden

Plaats van herinnering, onderzoek en beschaving

■ De gedenkplaats Augustaschacht (›Gedenkstätte Augustaschacht‹) bevindt zich in de voormalige strafkamp ›Arbeitserziehungslager Ohrbeck‹. Het herinnert aan de slachtoffers en aan de nationaal socialistische tijd in de regio Osnabrück. Het beschermde monument ›Augustaschacht‹ van het vroegere gebouw van de strafkamp, is bewijs van de zwaarste misdaden. De geschiedenis in het gebied rond Osnabrück en zijn steenachtige sporen vergemakkelijken op speciale manieren de benaderingen bij het leven en de mensen uit het nationaal-socialisme.

■ Wie meer informatie zou willen kan een tentoonstelling bijwonen of voor een rondleiding kiezen. Veel namen en plaatsen zullen voor de regionale en Europese bezoekers vertrouwd zijn. Sommige zullen verrast zijn, van wat ze bij de gedenkplaats mee maken. De bezoekers kunnen misschien ook

verrast zijn door andere opvattingen of het zal ze tot nieuwe vragen naar oorzaken en nawerkingen van de geschiedenis aanzetten.

■ Degene die het zich wil herinneren, kan door de historische plaats lopen of bij verschillende kunstwerken van Duïste en Nederlandse kunstenaars een kijkje nemen om de oorlog en onderdrukking in verleden en heden te beleven.

■ Wie op zoek is naar de ontmoeting, kan aan bepaalde gesprekken, manifestaties en projecten deelnemen of kan zich tot de medewerkers van de gedenkplaats wenden.

■ Degenen die hun steentje willen bijdragen, zijn welkom bij de stichting van de gedenkplaats Augustaschacht mee te helpen. Een doel is ook, om zich in te zetten tegen racisme en aan te moedigen voor democratie.

■ Degenen die het hoofdkwartier van het nazibestuur willen bezichtigen, kunnen de gedenkplaats ›Gestapokeller‹ bezoeken.

Strafkamp ›Arbeitserziehungslager Ohrbeck‹

■ De strafkamp ›Arbeitserziehungslager Ohrbeck‹ wordt in de geschiedenis bechreven als ›KZ der Gestapo‹. Tussen januari 1944 en april 1945 werden bijna meer dan 2.000 jongens en mannen gearresteerd. Ze kwamen uit 18 verschillende landen, met name uit Nederland, de voormalige Sovjet-Unie, Italië en Polen. Deze mensen moesten 8 weken achter elkaar werken in onmenselijke voorwaarden van de gevangenis en minstens 100 daarvan hebben dit niet overleefd. Onder gezag van de Osnabrückse Gestapo, moesten de gevangenen in de nabijgelegen fabriek ›Klöckner-Werk‹ werken en in de stad Osnabrück de puinhoop opruimen. Hun kleding was gekenmerkt met de afkorting ›AZ‹.

■ De meeste gevangenen waren dwangarbeiders, die geprobeerd hadden te vluchten of die niet het vereiste werk volbracht hadden. Meer dan 25.000 vrouwen, mannen en kinderen werden bang gemaakt. Ze kwamen uit veel Europese landen die in de Tweede Wereldoorlog in de regio van Osnabrück moesten werken. Gestapo arresteerde in de strafkamp ook de Halfjoden, vakbondsleden, de socialistische democraten, communisten en vermoedelijk de aanhang van de Jehova's Getuigen.

■ In 1876 diende Augustaschacht als pomphuis. De Duitse strijdkrachten gebruikten het gebouw als kamp voor oorlogsgevangenen. In de tussentijd waren de Oosteuropese vrouwen, die als dwangarbeiders waren gekomen, daar ondergebracht. Van midden 1945 tot eind jaren zestig woonden Duïste families, die uitgezét, gevluht of hun geboorteplaats uitgedreven waren, in Augustaschacht. Tot het jaar 2003 was het gesloten en toen is het een gedenkplaats geworden. (Naar Dr. V. Issmer)

Leren en ontmoeten

Gemeenschappelijk leren

■ Er worden rondleidingen aangeboden voor groepen en schoolklassen, deze zijn tevens ook mogelijk in het Nederlands, Italiaans, Russisch, Engels en Frans. Voordat u een rondleiding wilt, kunt u het beste de gedenkplaats van tevoren contacteren. Inhoudelijke moeilijkheden kunnen worden uitgelegd.

■ Het aanbod van bijzondere beelden en projecten zijn in overleg te boeken. Overnachtings- en maaltijdverzorging zijn er in een katholieke instelling, genaamd ›Haus Ohrbeck‹.

■ Op bijzondere dagen zijn er verschillende manifestaties, filmvoorstellingen en gesprekken met mensen die het gezien hebben.

■ In de zomer zijn er internationale workcamps voor jonge mensen mogelijk, die vrijwillig bij de gedenkplaats werken.

Johannes Trieb vernieuwen en verbinden de herinnering aan de slachtoffers van de strafkamp Ohrbeck en de Duitse bezetting in Nederland.

■ De beschreven sculpturen-weg ›De toekomst dragen‹ zet samenwerkingverband tussen kunstenaars voort.

Zelfstandig ontdekken

■ De expositie ›ik heb vaak gedacht, ik red het niet‹ bied omvattende informatie over de geschiedenis van de strafkamp Ohrbeck en de dwangarbeiders uit de regio Osnabrück. Een grote kaart geeft de standplaatsen weer van 600 destijds kampen.

■ Leerlingen van het Osnabrückse ›Thomas-Morus College‹ hebben hun documenten een aantal keer tentoongesteld ›...op het spoor: De Sovjet oorlogsgevangenen op de Piesberg in Osnabrück‹. Deze tentoonstelling heeft meerdere malen een prijs gewonnen. Het indrukwekkende resultaat van hun studie, was een dodelijke werkcommando in het omringende gebied van hun school.

■ De expositie ›Herinnering en verantwoording‹ van het district Osnabrück, heeft als thema de oorlog en het gevecht om de Russische stad Rshew, waarbij er veel soldaten uit de regio Osnabrück betrokken waren.

■ Bij de gedenkplaats staat een plaat met informatie over de geschiedenis van de strafkamp Ohrbeck en de nabijgelegen kamp van de dwangarbeiders.

■ Tevens kunt u hier ook openingstijden vinden van de strafkamp Ohrbeck en wanneer er andere thema's van de expositie te bezoeken zijn.

Geschiedenis verkennen

■ Het beschermde voormalige gebouw ›Augustaschacht‹, is één van de weinige bewijzen van de vroegere kampen.

■ De voormalige kampen en de behouden trap kunnen tijdens de openingstijden bezichtigd worden.

■ De verzamelingsplaats van het vroegere kamp, een bunker en een fundament zijn gedurende openingstijden toegankelijk.

Gedenkstätte Augustaschacht

Zur Hügelschlucht 4
D-49205 Hasbergen-Ohrbeck
Duitsland

Telefoon +49 (0)5405/8959270
info@augustaschacht.de
www.augustaschacht.de

Doneren

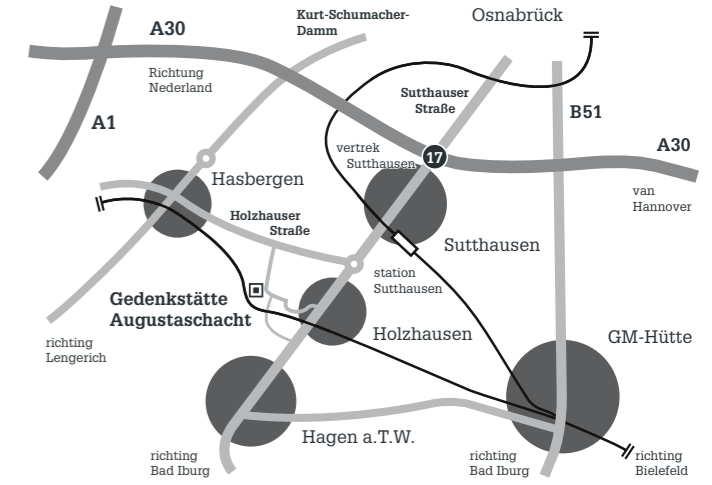
Initiative Augustaschacht Ohrbeck, Volksbank GHB
BIC: GENODEF1HGM, IBAN: DE 3526 5659 2825 1213 3200

Openingstijden

ma-vrij 14u-17u en zondag 10u-17u. Entree is gratis.

Rondleidingen

Rondleidingen en een individueel educatief aanbod zijn in overleg buiten de openingstijden mogelijk.

Informatie over de weg naar de bushaltes, naar het station Sutthausen en naar de gedenkplaats vindt u op de ommezijde op de sculpturenkaart.

